

стилістичні та соціокогнітивні показники” та “Мова, громадська думка і пропаганда: взаємодія в умовах української дійсності” студенти шукали відповіді на такі запитання: “У чому полягає зв’язок політичної комунікації та національної безпеки?”, “Мова, суспільна думка, пропаганда і ЗМІ: чому існує зв’язок цих понять із інформаційною безпекою держави?”. Модераторами були д-р Лада Рослицька та проф. Галина Мацюк.

Учасники третьої і четвертої дискусійних груп: “Мова та ідентичність: історія, сучасність”, “Мова і політичні актори: взаємодія в інтернет-комунікації” – шукали відповідь на такі запитання: “Чому взаємодія мови та ідентичності є чинником національної безпеки?”, “У чому полягає зв’язок понять мова, соціальні медіа, інформаційна безпека?”. Модерували канд. філол. наук, доц. Адріана Чучвара, канд. філол. наук, асист. Оксана Бутковська.

Звіти керівників чотирьох секцій науковців і чотирьох дискусійних груп студентів стали підставою для вироблення Ухвали Міжнародної соціолінгвістичної конференції “Соціолінгвістичне знання як засіб формування нової культури безпеки: Україна і світ”.

канд. філол. наук, доц. Адріана Чучвара,
канд. філол. наук, асист. Оксана Бутковська

Romaniuk Svitlana. Ukraiński dyskurs polityczny w latach 2010–2014. Analiza lingwistyczna. – Warszawa – Iwano–Frankiówsk, 2016. – 357 s.

Вивчення мови політики – одне із актуальних питань сучасного мовознавства. Варшавська дослідниця С. Романюк зосереджує увагу на мовленні представників соціогрупи “українські політики” як адресантів та адресатів комунікації. Авторка робить спробу пізнати ознаки українського політичного дискурсу в порівнянні з польським. Мета монографії – дослідити характерні ознаки українського політичного дискурсу та розкрити мовну культуру українських політиків. Важливо відзначити, що для досягнення об’єктивних результатів аналізу за джерельну базу послужили лише автентичні тексти, тобто висловлювання політиків, не опрацьовані спічрайтерами та журналістами, зокрема стенограми засідань Верховної ради України, публічні виступи політичних діячів різного рангу, їхні коментарі, звіти під час засідань, круглих столів, нарад, процитовані ЗМІ в оригінальній версії.

В основу дослідження покладено взаємодію ідей теорії дискурсу, соціології, політології, теорії комунікації, прагматики та ін. Теоретичне підґрунтя дозволило авторці монографії проаналізувати мовні засоби, використані з метою персвазивного чи маніпулятивного впливу адресантів на адресатів. Дослідниця розкрила комунікативні стратегії, спрямовані на приниження опонента, переконання в своїй правоті емоційним, негречним способом, що не відповідає чинним правилам риторики.

Зміст монографії розкрито у трьох розділах: Współczesne badania nad dyskursem (с. 27–78), Ukraiński dyskurs polityczny: cechy charakterystyczne (с. 79–120), Analiza lingwistyczna Ukraińskiego dyskursu politycznego (с. 121–301). Мету, матеріал та методи аналізу окреслено у вступних заувагах. Авторка трактує дискурс як комунікативне явище, у якому можна виокремити два базові виміри – синтаксичний і семантичний, або ж формальний і значеннєвий (с. 42–46). Це посприяло врахуванню формального (для опису політичного сленгу, соціального жаргону і суржику), риторичного (розкриття

маніпулятивних можливостей і мовних стратегій), стилістичного (виявлення емоційно забарвленої лексики, метафор) та прагматичного (для пояснення ролі іронії, натяку в політичному дискурсі) підходів для аналізу мовних практик представників соціогрупи “українські політики”. У монографії С. Романюк застосовує риторичний, когнітивний, контент-аналіз, які й забезпечили розкриття негативно забарвленої лексики, епітетів, займенників, метафор та ін. чи контексту в цілому.

Очевидно, що дослідниця неспроста обрала для аналізу висловлення політиків різних угруповань, партій та переконань за період 2010–2014 рр. Цей часовий відтинок насамперед представлений нетиповою для інших періодів мовою політичних дебатів та способами ведення політичних суперечок (партійні та державні посади у багатьох інституціях займали особи із сумнівною біографією) (с. 16).

Перший розділ “Сучасні дослідження дискурсу” містить теоретичне та методологічне обґрунтування наукових засад вивчення дискурсу, критично узагальнює наукові концепції українських (С. Форманова, В. Кулик, Г. Яворська, Г. Завражина, О. Андрейченко, Х. Дацишин, О. Руда, І. Фаріон та ін.) та зарубіжних (Teun A. VanDijk, M. Foucault, R. DeBeaugrande, D. Burton, M. Coulthard, R. Wodak, N. Fairclough та ін.) дослідників.

У другому розділі “Український політичний дискурс: характерні риси” описано способи побудови політичних висловлювань. Проаналізовано мовні засоби для вираження персвазії, маніпуляції, сугестії, критики політичних опонентів, що призводять до виникнення конфліктів. Зловживання владою в Україні 2005–2013 рр. викликало зниження рівня мовної поведінки політичних акторів. Ілюстративний матеріал містить приклади використання різних мовних стратегій з метою задоволення комунікативних інтенцій адресантів. На думку авторки, здійснений аналіз є корисним для вивчення стилю управління української політичної еліти в порівнянні з європейською моделлю функціонування суспільно-політичної організації держави, а також для протиставлення української традиції європейським стандартам управління, особливо в питаннях конфліктного мовлення.

У третьому розділі “Лінгвістичний аналіз українського політичного дискурсу” представлено результати дослідження текстів. В окремих підрозділах розглянуто мовні явища, які є основними для розуміння особливостей українського політичного дискурсу, зокрема: поєднання української та російської мов, використання суржику, кримінального жаргону, заміна офіційного стилю розмовним, незнання основ культури мови і граматики, часті повтори та еліптичні речення, що свідчить про невідповідну мовну поведінку учасників комунікації.

Монографія С. Романюк стане в нагоді широкому загалу соціолінгвістів, аспірантів і магістрантів, а також зацікавить спеціалістів у галузях політології, соціології, теорії дискурсу та ін.

канд. філол. наук, асист. Оксана Бутковська